

L'espigot

(ALDC, IV, 806. L'espigot)

L'«espigot» designa la «panotxa de blat de moro desgranada». Els parlants han associat aquest concepte amb el genèric de *panotxa* (var. *pinotxa* 89, 93, 108, *pinotxo* 73, der. *pinotxera* 99), *panolla*, *pinya*, *espiga* (var. *espigot*) i *capça*, però a voltes, per a desambiguar els mots, s'adjunta un determinant (*pinotxa esgranada* 93, 106; *pinya espinyada* 4, *pinya esgranada* 71; *espiga esgranada* 81, *espiga esflorada* 81, *espiga seca* 88) o bé un sufix pejoratiu, que pot ser *-ot* (*panollot* 128, 156, 157; *panallot* 124; *pinyot*; *pinyarot* 84; *espigallot* 59; *capçot*, var. *cadzot* 6, 8, der. de *capça* 15), *-assa* (*pinyassa* 98), *-ól/-on* (*espigó*; *pinotxon* 100); el sufix de *espigó* ha de tenir més aviat valor augmentatiu, com passa en alguns mots del val. (*dentó* «clau, ullal», *maeixó* «madeixa gran», etc.; cf. Veny, 2013 c: 504), per evident contacte amb el cast. El sufix *-ot* és present en mots més locals, com *quitllot* 5, 13, 14, format sobre *quitlla* «bitlla», per la forma allargada (mot probablement pres de l'occità); i també *fusarot* 52, augmentatiu de *fus*, *canyot* 119, de *canya* 74; *dacsot* 83, 141, 152, de *dacsa*; *cabissot* 16, de *cabeça* (veg. *cabeça buida* 73); *palloc* 178, de *palla*, i que podria ser resultat d'una equivalència acústica *-t = -k*.

Altres designacions deuen la seva motivació a la idea de:

- 1) «part central, interior, amagada»: *cor* 70, 142, 144, 149

(var. *cort* 133, per a l'epitesi; veg. *PALDC*, I, mapa 26), *ànima* 77, 129;

- 2) «part allargada»: *tronxo* 3, 76, 85, 102, probablement de *TRUNCEU i no necessàriament de TRŪNCULU o del cast. *troncho*; *tarugo* 141, 152 (← cast.), a partir de «clavilla»; *soca* 35;

- 3) «teixit porós i lleuger»: *suro* (var. [θ]uro 132, 134, 139, der. *suret* 23) (< llat. SŪBER, a través de *suwre > *sure), *corxo* 189, del cast. *corcho* (< CŌRTICE «escorça»);

- 4) «extremitat»: *capoll* 75; *cabeça buida* 73;

- 5) «descrèdit, rebuig»: *frare* 62 (var. *flare* 66, *flari* 117, per dissimilació de líquides); per al sentit pejoratiu del mot, veg. *fraret*, *frari* «insecte que perjudica el blat», *frare* «taca», «defecte d'una mitja», «clapa en un text imprès», «clapa del prat on no ha arribat l'aigua de reg», etc., o locucions com *dur es frare* «tornar de caçar sense haver agafat res»; semblant motivació tindria *estudiant* (Urgell).

Altres mots no tenen un origen clar. *Coscó* 146, var. de *coscoi* (< llat. CUSCŪLIU), podria ser la translació del nom d'una altra planta; *barrusca*, més que un der. de *barra* (*DECat*), procediria del llat. LABRUSCA encrueat amb *barra* (*DCVB*), a partir del primer significat de «rapa o part llenyosa del raïm» traspasat després a «espigot»; l'innovador *notari* (var. *notari de panolla* 135) es justificaria per una

metonímia, car aquell «dóna fe que s'ha escarrat la panolla del panís» (Beltran, 2010), i tindria inicialment un ús festiu.

Des d'una consideració geolingüística, destaca l'espigot del cat. central, el capçot del rossellonès, el pinyot del nord-occidental, el suro del ponentí i del val. central, l'espigó del val. meridional així com l'original *notari* del tarragoní i tortosí. Són mots normatius *espigot* i *barrusca*, des del *DG_I*, 1932.

